

The Millie Arbesfeld
Midreshet Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Women

WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

*A Comparative
Study of the Ten
Commandments*

Mrs. Malke Bina

טז' שבט תש"ע • January 31, 2010

שמות פרק יט

(טז) ויהי ביום השלישי בהית הבקר ויהי קלת וברקים וענן כבוד על ההר וקול שפר חזק מאד ויחרד כל העם אשר במחנה: (יז) ויוצא משה את העם לקראת האלהים מן המחנה ויתיצבו בתחתית ההר: (יח) והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחרד כל ההר מאד: (יט) ויהי קול השופר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלהים יעננו בקול: (כ) ויגד ה' על הר סיני אל ראש ההר ויקרא ה' למשה אל ראש ההר ויעל משה: (כא) ויאמר ה' אל משה רד העד בעם פן יהרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב: (כב) וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו פן יפרץ בקהם ה': (כג) ויאמר משה אל ה' לא יוכל העם לעלות אל הר סיני כי אתה העדתה בנו לאמר הגבל את ההר וקדשתו: (כד) ויאמר אליו ה' לך רד ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים והעם אל יהרסו לעלות אל ה' פן יפרץ בם: (כה) ויגד משה אל העם ויאמר אלהים:

שמות פרק כ

(א) וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר: (ב) אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים לא יהיה לך אלהים אחרים על פני: (ג) לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר בקהם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלהיך אל קנא פקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים לשנאי: (ד) ועשה חסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי: (ה) לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא: (ו) זכור את יום השבת לקדשו: (ז) ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך: (ח) ויום השביעי שבת ליקנך אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ועבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך: (ט) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם וינתן ביום השביעי על פן ברכך ה' את יום השבת ויקדשהו:

(יא) כבוד את אביך ואת אמך למען יארכו ימך על האדמה אשר ה' אלהיך נתן לך:

דברים פרק ד

(י) יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחרב באמר ה' אלי הקהל לי את העם ואשמעם את דברי אשר ילמדון ליראה אתי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון: (יא) ותקרבון ותעמדון תחת ההר וההר בער באש עד לב השמים חשך ענן וערפל: (יב) וידבר ה' אליכם מתוך האש קול דברים אתם שמעים ותמונה אינכם ראים וזלתי קול: (יג) ויגד לכם את בריתו אשר צנה אתכם לעשות עשרת הדברים ויכתבם על שני לוחות אבנים: (יד) ואתי צנה ה' בעת ההוא ללמד אתכם חקים ומשפטים לעשותם אתם בארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה:

דברים פרק ה

(א) ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אלהים שמע ישראל את החקים ואת המשפטים אשר אנכי דבר באזניכם היום ולמדתם אתם ושמרתם לעשותם: (ב) ה' אלהינו פרת עמנו ברית בחרב: (ג) לא את אבותינו פרת ה' את הברית הזאת כי אתנו אנחנו אלה פיה היום כלנו חיים: (ד) פנים בפנים דבר ה' עמכם בקר מתוך האש: (ה) אנכי עמד בין ה' וביניכם בעת ההוא להגיד לכם את דבר ה' כי יראתם מפני האש ולא עליכם בקר לאמר:

(ו) אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים לא יהיה לך אלהים אחרים על פני: (ז) לא תעשה לך פסל כל תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ: (ח) לא תשתחנה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלהיך אל קנא פקד עון אבות על בנים ועל שלשים ועל רבעים לשנאי: (ט) ועשה חסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי: (י) לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא: (יא) שמור את יום השבת לקדשו באשר צונו ה' אלהיך: (יב) ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך: (יג) ויום השביעי שבת ליקנך אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך ושורך וחמורך וכל בהמתך וגרך אשר בשעריך למען ינוח עבדך ואמתך כמורך: (יד) וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויצאך ה' אלהיך משם ביד חזקה וברוע נטויה על פן צונך ה' אלהיך לעשות את יום השבת:

(טו) כבוד את אביך ואת אמך באשר צונו ה' אלהיך למען יארכו ימך ולמען ייטב לך על האדמה אשר ה' אלהיך נתן לך: (טז) לא תרצח: (יז) לא תגנב: (יח) לא תענה ברעך עד שוא: (יט) ולא תחמד אשת רעך: (כ) ולא תתאנה בית רעך שדהו ועבדו ואמתו שורו וחמורו וכל אשר לרעך:

(כא) את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם בקר מתוך האש הענן והערפל קול גדול ולא יסף ויכתבם על שני לוחות אבנים ויתנם אלי: (כב) ויהי כשמעכם את הקול מתוך החשך וההר בער באש ותקרבון אלי כל ראשי שבטיכם וזקניכם: (כג) ותאמרו הן הראנו ה' אלהינו את כבודו ואת גדלו ואת קלו שמענו מתוך האש היום הזה ראינו כי ידבר אלהים את האדם נחי: (כד) ועתה למה נמות כי תאכלנו האש הגדלה הזאת אם יספים אנחנו לשמע את קול ה' אלהינו עוד נמתנו: (כה) כי מי כל בשר אשר שמע קול אלהים חיים מדבר מתוך האש כמנו נחיי: (כג) קרב אתה ושמע את כל אשר יאמר ה' אלהינו ואת תדבר אלינו את כל אשר ידבר ה' אלהינו אליך ושמענו ועשינו:

(כד) וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹל דְּבָרֵיכֶם בְּדַבְּרֵיכֶם אֵלַי וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי שְׁמַעְתִּי אֶת קוֹל דְּבָרֵי הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְרוּ אֵלַיךְ הִיטִיבוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבְרוּ: (כה) מִי יִתֵּן וְהָיָה לְכֶבֶד זֶה לָהֶם לִירְאָה אֹתִי וְלִשְׁמֹר אֶת כָּל מִצְוֹתַי כָּל הַיָּמִים לְמַעַן יִיטַב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְעֹלָם: (כו) לֵךְ אָמַר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאַהֲלֵיכֶם: (כז) וְאַתָּה פֹה עֹמֵד עִמָּדִי וְאַדְבַּרְהָ אֵלַיךְ אֶת כָּל הַמִּצְוָה וְהַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר תִּלְמַדְם וְעֲשׂוּ בְּאָרְצְךָ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָהֶם לְרִשְׁתָּהּ: (כח) וְשִׁמְרַתֶם לַעֲשׂוֹת פְּאֻשׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲתֶכֶם לֹא תִסְרוּ יָמִין וְשְׂמָאל: (כט) בְּכָל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲתֶכֶם תִּלְכוּ לְמַעַן תִּחְיִין וְטוֹב לָכֶם וְהֶאֱרַכְתֶּם יָמִים בְּאָרְצְךָ אֲשֶׁר תִּירְשׁוּן:

דברים פרק ו

(א) וְזֹאת הַמִּצְוָה הַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵיכֶם לְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת בְּאָרְצְךָ אֲשֶׁר אֲתֶם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: (ב) לְמַעַן תִּירָא אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר אֶת כָּל חֻקֹּתָיו וּמִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְנֶךָ אֹתָהּ וּבְנֶךָ וּבְנֶתְךָ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְלַמַּעַן יֶאֱרַכְךָ יְמֵיךָ: (ג) וְשִׁמְרַתֶם יִשְׂרָאֵל וְשִׁמְרַתֶם לַעֲשׂוֹת אֲשֶׁר יִיטַב לָךְ וְאֲשֶׁר תִּרְבֹּון מְאֹד פְּאֻשׁר דִּבְרֵי ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לְךָ אֲרִצְךָ זְבַת חֶלֶב וּדְבָשׁ:

(יב) לֹא תִרְצַח • לֹא תִנְאַף • לֹא תִגְנֹב • לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֶךָ עַד שֶׁקֶר: •
(יג) לֹא תַחַמֵּד בֵּית רֵעֶךָ • לֹא תַחַמֵּד אִשְׁתֵּי רֵעֶךָ וְעַבְדוֹ וְנַאֲמָתוֹ וְשׁוֹרוֹ וְחִמְרוֹ וְכָל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ: •

(יד) וְכָל הָעָם רְאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלְפִידִים וְאֶת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת הַהָר עֲשָׂן וַיִּרְא הָעָם וַיִּנְעֻוּ וַיַּעֲמֵדוּ מֵרָחֵק: (טו) וַיֹּאמְרוּ אֵל מֹשֶׁה דַּבֵּר אִתָּהּ עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאַל יִדְבַר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן נָמוּת: (טז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֵל הָעָם אֵל תִּירְאוּ כִּי לְבַעֲבוֹר נְסוּת אֲתֶכֶם בָּא הָאֱלֹהִים וּבַעֲבוֹר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם לְבִלְתִּי תַחַטְּאוּ: (יז) וַיַּעֲמֵד הָעָם מֵרָחֵק וּמֹשֶׁה נָגַשׁ אֶל הָעֲרָפֶל אֲשֶׁר שָׁם הָאֱלֹהִים: •

1. רש"י – שמות, פרק יט: פסוק יט

הולך וחזק מאד - מנהג הדיוט כל זמן שהוא מאריך לתקוע קולו מחליש וכוהה, אבל כאן הולך וחזק מאוד. ולמה כך מתחלה, לשבר אזניהם מה שיכולין לשמוע:
משה ידבר - כשהיה משה מדבר ומשמיע הדברות לישראל שהרי לא שמעו מפי הגבורה אלא (שמות כ ב) אנכי ולא יהיה לך והקב"ה מסייעו לתת בו כח להיות קולו מגביר ונשמע:
יעננו בקול - יעננו על דבר הקול, כמו (מלכים א' יח כד) אשר יענה באש, על דבר האש להורידו:

2. תלמוד בבלי מסכת מכות – דף כג, עמוד ב

אמר רב המנונא: מאי קרא? (דברים ל"ג) תורה זוה לנו משה מורשה, תורה בגימטריא שית מאה וחד סרי הוי, אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום. (סימן: דמשמ"ק ס"ק).

3. אבן עזרא – שמות, פרק כ: פסוק א

ועתה אפרש לך השאלות הנזכרות. דע, כי עשרת הדברים, כאשר הם כתובים בפרשה הזאת, השם אמרם כולם, כי כתוב וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר. ותחלתם אנכי וסופם וכל אשר לרעך. וגם משה אמר כאשר הזכיר עשרת הדברים בשנית, את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם (דבר' ה, יט), ואין הפסק ביניהם. ועוד, כאשר נכתבו כולם באצבע אלהים כן אמרם השם כלם. והעדות, שהביאו, שהכתוב בדבור השלישי, והרביעי, והחמישי, אינו על דרך המדבר. יש להשיב, אחרי שקבלת זה השם להיות לך אלהים, ע"כ אמר: לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא (שמות כ ז), גם כי ששת ימים עשה ה' (שמות כ יא). ועוד, כי משפט אנשי לשון הקדש לדבר ככה. כתוב לא ילין חלב חגי (שמות כג, יח), ואחריו כתוב תביא בית ה' אלהיך (שם, ט) ורבים כאלה.

4. פסיקתא רבתי, פיסקא כב – "הדברות פ' תנינותא

כמה דברות שמעו ישראל מפי הגבורה, רבי יהושע [בן לוי] אומר שתי דברות ורבנין אמרין כל הדברות שמעו ישראל מפי הגבורה.

5. רמב"ן – שמות, פרק כ: פסוק ו

והנה לשון הכתוב הזה את שם ה' אלהיך, כאלו משה ידבר, וכן בכל הדברות אחרי כן, ובשנים הפסוקים הראשונים השם ידבר אנכי, אשר הוצאתיך, על פני, כי אנכי, לאוהבי ולשומרי מצותי. ומפני זה אמרו רבותינו ז"ל (מכות כד א) אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום, שהם עיקר הכל. ור"א הקשה כי הכתוב אמר (לעיל פסוק א) וידבר אלהים את כל הדברים האלה, ומפורש מזה את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם (דברים ה יט), ושם כתוב עוד ויכתבם על שני לוחות אבנים, כי כאשר אמרם אל כל קהלכם כן כתבם על הלוחות:

ואני אפרש לך קבלת רבותינו. בודאי שכל עשרת הדברות שמעו כל ישראל מפי אלהים כפשוטו של כתוב, אבל בשני הדברות הראשונות היו שומעים הדבור ומבינים אותו ממנו כאשר יבין אותם משה, ועל כן ידבר עמהם כאשר ידבר האדון אל עבדו, כמו שהזכרתי. ומכאן ואילך בשאר הדברות ישמעו קול הדבור ולא יבינו אותו, ויצטרך משה לתרגם להם כל דבור ודבור עד שיבינו אותו ממש. וכך הם מפרשים משה ידבר והאלהים יעננו בקול (לעיל יט יט). ועל כן היו בהם דברי ה' עם משה שיאמר להם כן. והכונה היתה בזה כדי שיהיו כלם נביאים באמונת ה' ובאיסור ע"ז, כאשר פירשתי (שם ט), לפי שהם העיקר לכל התורה והמצות, כמו שאמר הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים (דברים ד י). אבל בשאר הדברות יקבלו מפי משה ביאורן עם שמיעתם קול הדברים, ובשאר המצות יאמינו במשה בכל:

6. רש"י – דברים, פרק ה: פסוק יא

שמור - ובראשונות הוא אומר (שמות כ, ז) זכור שניהם בדבור אחד ובתיבה אחת נאמרו ובשמיעה אחת נשמעו: כאשר צוך - קודם מתן תורה במרה:

7. רש"י – דברים, פרק ה: פסוק טו

כאשר צוך - אף על כבוד אב ואם נצטוו במרה שנאמר (שמות טו כה) שם שם לו חוק ומשפט:

8. מכילתא דרבי ישמעאל, יתרו – פרשה ז

זכור ושמור, שניהם נאמרו בדיבור אחד, (שמות לא יד) מחלליה מות יומת (במדבר כח ט) וביום השבת שני כבשים, שניהם בדיבור אחד נאמרו. (ויקרא יח טז) ערות אשת אחיך (דברים כה ה) ויבמה יבא עליה, שניהם נאמרו בדיבור אחד. (שם שם /דברים כב/ יא) לא תלבש שעטנז, (דברים כב יב) וגדילים תעשה לך, שניהם נאמרו בדיבור אחד. מה שאי אפשר לאדם לומר כן, שנ' (תהלים סב יב) אחת דבר אלהים שתיים זו שמענו, ואומר (ירמיה כג כט) הלא כה דברי כאש נאם ה':

9. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין – דף נו, עמוד ב

והתניא: עשר מצות נצטוו ישראל במרה, שבע שקיבלו עליהן בני נח, והוסיפו עליהן: דינין, ושבת, וכיבוד אב, ואם. דינין - דכתיב (שמות ט"ו) שם שם לו חק ומשפט, שבת וכיבוד אב ואם - דכתיב +דברים ה'+ כאשר צוך ה' אלהיך, ואמר רב יהודה: כאשר צוך - במרה.

10. אבן עזרא – שמות, פרק כ: פסוק א

ועתה אדבר על זכור ושמור. דע, כי הטעמים הם שמורים לא המלות. והנה יצחק אבינו אמר לעשו, בעבור תברכך נפשי בטרם אמות (ברא' כז, ד), ורבקה אמרה ליעקב, ששמעה שאמר ואברכך לפני ה' לפני מותי (שם שם, ז), כמו בטרם אמות. א"כ מה טעם להוסיף לפני ה'. התשובה, היא ידעה כי יצחק נביא לה'. והברכה שיברך בדרך נבואה היא, על כן אמרה ליעקב לפני ה', והנה היא כמו מפרשת טעם הברכה. וככה עשה משה, כי עשרת הדברים הכתובים בפרשה הזאת דברי השם בלי תוספת ומגרעת, והם לבדם הכתובים על לוחות הברית. לא כאשר אמר הגאון, כי זכור הוא בלוח האחד, ושמור בלוח השני, ועשרת הדברים הכתובים בפ' ואתחנן הם דברי משה. והראיה הגמורה ששם כתוב פעמים כאשר צוך ה' אלהיך. ודע, כי באחרית מוח הראש הוא הזכירה, והמקום מקום משמרת הצורות. והנה הזכירה כוללת השמירה. וטעם זכור שיזכור כל יום אי זה יום הוא מהשבו, וכל זה בעבור שישמור היום השביעי שלא יעשה בו מלאכה. והנה טעם הזכירה היא השמירה. וכאשר אמר השם זכור, הבינו כל השומעים כי טעמו כמו שמור, כאילו בבת אחת נאמרו. ולא הוצרך משה להזכיר בשנית טעם כי ששת ימים עשה ה', כי בתחלה אמר כאשר צוך ה' אלהיך, כאילו אומר ככתוב בתורתך בדבור זכור (שמות כ ח) עד ויקדשהו (שמות כ י). ובעבור שהשם צוה שישבות העבד והאמה, ולא פ"י השם למה זה, פ"י משה טעמו ואמר, זה שצוך השם שישבות העבד, בעבור שתזכור שהיית עבד כמוהו במצרים, ויפדך השם.

11. רמב"ן – שמות, פרק כ: פסוק ז

זכור את יום השבת לקדשו - אחר שצוה שנאמין בשם המיוחד יתברך שהוא הנמצא, הוא הבורא, הוא המבין, והיכול, ושנייחד האמונה בכל אלה והכבוד לו לבדו, וצוה שנכבד זכר שמו, צוה שנעשה בזה סימן וזכרון תמיד להודיע שהוא ברא הכל, והיא מצות השבת שהיא זכר למעשה בראשית:

ואמר זכור את יום השבת לקדשו - ובמשנה תורה (דברים ה יב) כתוב שמור את יום השבת לקדשו. ורבותינו אמרו בזה (ר"ה כז א) זכור ושמור בדבור אחד נאמרו, ולא הקפידו בלשונות אחרים שנחלפו להם. והכונה להם ז"ל, כי "זכור" מצות עשה, צוה שנזכור יום השבת לקדשו ולא נשכח, ו"שמור" אצלם מצות לא תעשה, שכל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה (עירובין צו א), יזהיר שנשמור אותו לקדשו שלא נחללהו, ואין ראוי למשה שיחליף דברי השם ממצות עשה למצות לא תעשה. אבל אם החליף בדבור השני וכל תמונה ואמר כל תמונה, בחסרון וא"ו, והוסיף אותה "בועל שלשים", וכן כל כיוצא בזה בשאר הדברות, אין בכך כלום, כי הכל אחד. והטעם הזה לא יסבול אותו אלא מי שאינו רגיל בתלמוד: ומפורש אמרו (ברכות כ ב) נשים חייבות בקדוש היום דבר תורה, שנאמר זכור ושמור, כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה, והני נשי הואיל ואיתנהו בשמירה איתנהו בזכירה, שהנשים חייבות בשמירה,

שבכל מצות לא תעשה הן חייבות, ולא היו חייבות בזכירה שהיא מצות עשה שהזמן גרמא ונשים פטורות, אלא שההיקש הזה מחייב אותן. ואני תמה אם נאמר זכור ושמור מפי הגבורה, למה לא נכתב בלוחות הראשונות. ויתכן שהיה בלוחות הראשונות ובשניות כתוב זכור, ומשה פירש לישראל כי שמור נאמר עמו. וזו כוונתם באמת:

ובמדרשו של רבי נחוניא בן הקנה (ספר הבהיר אות קפב) הזכירו עוד סוד גדול בזכור ושמור, ועל הכלל תהיה הזכירה ביום והשמירה בלילה, וזהו מאמר החכמים (ב"ק לב ב) שאומרים בערב שבת באי כלה באי כלה, באו ונצא לקראת שבת מלכה כלה, ויקראו לברכת היום קדושה רבא (פסחים קו א) שהוא הקדוש הגדול, ותבין זה.

12. רמב"ן – דברים, פרק ה

(ו) ועתה יתחיל במשנה תורה, יאמר להם עשרת הדברות. ולא שנה ולא באר כלום באנכי ה' ולא יהיה לך, כי מפי הגבורה שמעום. וכן בדבור השלישי, מפני שכבר אמר (שם כ ז) את שם ה' אלהיך, כמו שפירשתי בסדר קדשים תהיו (ויקרא יט יב):

(יא) והתחיל לבאר להם שמור במקום זכור, על דרך הפשט. ועל דעת רבותינו (שבועות כ ב) בדבור אחד נאמרו, וביאר להם זה, כי הם כולם יודעים זכור והוא יודיעם כי שמור נאמר עמו. וכן על דרך האמת בדבור אחד נאמרו, כי היה הקול בזכור ושמור, כי התורה ברית עולם ערוכה בכל ושמורה, והוא השומע זכור והם שמור, והמשכיל ידע זה ממה שרמזנו שם (שמות כ ח):
 ובאר כאשר צוה ה' אלהיך - קודם מתן תורה במרה שם שם לו חק ומשפט, לשון רש"י. ואם כן, גם מצות כבוד אב ואם יהיה במרה, והרב לא הזכיר שם אלא שבת פרה אדומה ודינין. והנראה בעיני על דרך האמת בזה גם בכל משנה תורה, כי משה ידבר כמפי הגבורה, כמו שאמר (להלן יא יג יד) והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם ונתתי מטר ארצכם בעתו, ואין משה הנותן מטר על פני הארץ, ולא הנותן עשב בשדה, אבל הדבור בתורה בזכור, ובמשנה תורה בשמור, ולכן יאמר משה בכל מקום במשנה תורה "ה' אלהיך", ובתורה יזכיר שם המיוחד בלבד, זולתי בעשרת הדברות כמו שאמר (שמות כ א) וידבר אלהים וגו', והבן זה:

13. שפת אמת תרל"ז

זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו. ובזכור כתיב (שמות כ י) כי ששת ימים כו' על כן ברך. ובשמור כתיב (דברים ה טו) וזכרת כו' עבד היית כו' על כן צוה כו' לעשות כו' השבת. והענין הוא כי בקבלת התורה היה התגלות הקדושה והיו בני ישראל מתוקנים והיו מוכנים לתקן כל הבריאה כמו שכתוב שעשרת הדברות היו תיקון עשרה מאמרות. ובאמת כך היה בריאת שמים וארץ להיות ניכר מתוך הבריאה כבוד הבורא. וזה נקרא שבת בראשית ששבת והיה לו נייחא מתוך הבריאה. אכן על ידי עמלק הרשע שבלבל את בני ישראל וכביכול נתמעט על ידו כבוד שמו הגדול והוא שגרם לבני ישראל לחטא. ועל ידי זה היה העצה על ידי בני ישראל בלבד כי היה מזיק להם התערבות כיון שלא נכפפו האומות וחזרו להיות נסתר כבוד שמים בעולם. לכן נעשה השבת בבחינת יציאת מצרים בפרט לישראל כמו שכתוב על כן צוה כו'. ולכן כתיב שמור שצריכין שוב שמירה. ומקודם כתיב זכור כי לא היו צריכין שמירה והיה כל העבודה רק להטות כל הברואים אליו יתברך ובמקום אחר הארכנו לכן קצרת:

14. שפת אמת תרס"ד

בפסוק (דברים ו יב) שמור את יום השבת. השמירה להיות מוכן לקבל קדושת השבת וזה בכח יציאת מצרים וזכרת כי עבד היית (שם טו) והקב"ה הוציאנו להיות כלי מוכן לקבל קדושת השבת ולכן בפסוק (שמות כ ח) זכור לא כתיב זה הטעם כי אז היו בתכלית החירות היו מוכנים אל השבת והבינו עיקר בחינת השבת כי ששת ימים עשה כו' וינח ביום השביעי (שם יא). אבל בחינת שמור היא לעולם גם בגלות שאנו רחוקים ממנוחת השבת צריכין לשמור ולהשתוקק אל החירות על ידי זכירת יציאת מצרים ללא אל בחינת השבת. ואמרו חז"ל כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה:

English Sources:

1. Rashi - Exodus Chapter 19; Verse 19

Moses would speak: When Moses would speak and cause Israel to hear the commandments of God, as they only heard the first commandment, *I am Hashem your God*, and the second, *There shall not be unto you any other gods before Me*, directly from the mouth of the Almighty, the Holy One, Blessed is He, would assist him by giving him strength so that his voice would become stronger and audible. *God would respond to him in a voice:* This means He would respond to him over the matter of the voice, as explained in Rashi above. Just as we find ענה in conjunction with a word prefixed by ב in the verse *Who will respond regarding the fire* (I Kings 18:24), which means over the matter of the fire, to make it descend.

2. Babylonian Talmud, Tractate Makkot, 23:2

Rabbi Hamnuna said: What is the meaning of the verse (Deut. 33) *Moses commanded us a law*? The numerical value of the word *Torah* is 611. *I am* and *You shall not have* were heard from the Almighty.

5. Nahmanides, Exodus Chapter 20; Verse 7

Now the language of this verse, *the Name of the Eternal thy G-d*, implies that it is as if Moses was speaking, and so also in the case of all the following commandments, whereas in the first two verses G-d is speaking: *I; Who brought thee out; before Me; For I; Of them that love Me and keep My commandments*. It is for this reason that our Rabbis of blessed memory have said: "We heard the two commandments - *I am the Eternal thy G-d* and *Thou shalt have no other gods* - from the Almighty Himself," for they are the root of everything. But Rabbi Abraham ibn Ezra asked [concerning this tradition of the Rabbis] that Scripture says *And G-d spoke all these words*, and still more clearly it is written [following the Ten Commandments], *These words the Eternal spoke unto all your assembly*, and again it is written there, *And He wrote them down upon two Tablets of stone*, meaning that as He said the Ten Commandments *to all your assembly*, so He wrote them down upon the Tablets!

I will explain to you the tradition of our Rabbis [that we heard the first two commandments from Almighty Himself]. Surely all Israel heard the entire Ten Commandments from the mouth of G-d, as the literal meaning of Scripture indicates. But in the first two commandments, they heard the utterance of speech and understood their words even as Moses understood them. Therefore He spoke to them directly [in the first person], just as a master speaks to his servant, as I have mentioned. From then on, in the rest of the commandments, they heard a voice of speech but they did not understand it, and it became necessary for Moses to explain to them each and every commandment until they understood it from Moses. And so [the Rabbis] explained: *Moses spoke, and G-d answered him by a voice*. Therefore [the rest of the Ten Commandments] were addressed by G-d to Moses so that he should tell them thus. The reason [that the first two commandments were spoken to the people directly by G-d] was so that they should all be prophets in the belief of G-d, [His existence, and His Unity], and in the prohibition of idolatry, as I have explained. Those are the root of the whole Torah, and the commandments, just as He said, *Assemble Me the people, and I will make them hear My words, that they may learn to fear Me all the days*. But in the rest of the Ten Commandments, they received their explanation from the mouth of Moses after having heard *a voice of words*, while in all other commandments [of the whole Torah], they believed in Moses completely.